

L'ALTRA ECONOMIA NOMÉS POT SER ECOCÈNTRICA

CONTINUAREM DESTRUINT EL PLANETA FINS QUE ENS CONCIENCIEM QUE SOM NATURA

COMISSIÓ TEOLÒGICA INTERNACIONAL

EATWOT, Associació Ecumènica de Teòlegs del Tercer Món

Només plegarem de destruir la natura quan descobrim la seva dimensió divina i el nostre caràcter natural. Ens explicarem:

Ha sigut una visió religiosa tradicional la que ha fet possible que arribéssim a aquesta situació.

a) La imatge del món-cosmos tradicional

- contemplava la natura com un mer "escenari" per a la representació del drama humà;
- la religió vivia d'esquenes a la natura.
- la matèria tradicionalment es considerava com a inferior, inerta, dolenta, pecaminosa...
- en un marc dualista: material/espiritual...

b) La imatge que teníem de nosaltres mateixos:

Ens feia "sobre-naturals", creats a part, com a fills de Déu. En realitat no seríem d'aquest món. La Terra no seria la nostra llar, sinó el cel...

Hem posat allò humà per damunt de tot: l'antropocentrisme. Lynn White va denunciar: "el judeocristianisme és la religió més antropocèntrica":

Seríem l'espècie elegida, a la qual totes les altres han de servir (especisme). La natura ha de ser dominada, doncs no és altra cosa que un rebost infinit de recursos.

c) La imatge de Déu tradicional

Sembla que des del neolític, la civilització agrària va transformar la seva percepció de la divinitat:

distingint-la i separant-la de la natura, va desposseir aquesta de tota sacralitat, desplaçant la divinitat envers la transcendència, vers el món de les idees (Plató), el món veritable, perfecte...

i la va configurar com a **theos** (Déu), una divinitat dominadora, masculina, guerrera, patriarcal... El dualisme ho va impregnar tot: la realitat en dos pisos.

(Aquesta no era pas la imatge de Déu que tenia l'ésser humà paleolític, que va viure en gran harmonia amb una Natura considerada divina, Pachamama, Gran Deessa Mare nutricia respectada i venerada. On va ser, en quin moment de la nostra història ens equivoquem i torcem el nostre camí? Avui els analistes sembla que coincideixen: prenem un camí equivocat a partir de la revolució agrària, i ara és el moment de redreçar-lo).

Doncs bé, aquesta visió religiosa tradicional és la

que ha fet possible el sorgiment d'un sistema civilitzacional depredador, enemic de la Natura, responsable del desastre ecològic actual.

La causa principal no ha sigut la **mala voluntat** d'algunes persones o pobles, sinó el conjunt d'elements teòrics (religió, creences, teologies...) que han permès i justificat aquesta concepció despectiva, explotadora i depredadora envers la natura.

Aquesta actitud negativa ha vist com es multiplicaven els seus efectes nocius en augmentar vertiginosament la població humana en el planeta i desenvolupar l'ésser humà exponencialment les seves capacitats tecnològiques, que s'han posat gairebé exclusivament al servei del lucre. Allò que segles enrere era un dany fàcilment assimilable pel planeta, avui està essent, de debò, un "ecocidi": molts analistes denuncien que aquesta civilització i la seva opció per l'actual mena de desenvolupament, han esdevingut incompatibles amb la supervivència del planeta. Estem, literalment, en vies d'autoextinció.

Mentre mantinguem la vella visió, els millors mitjans tecnològics continuaran servint el lucre i depredant la natura. Només amb una nova visió es podrà posar remei –si hi som a temps– a l'ecocidi. I ningú com la religió, que va educar generacions i generacions inculcant-los les imatges i visions més bàsiques, podrà substituir la vella visió per una nova amb tanta eficàcia. Ningú com ella té tanta responsabilitat en la situació actual.

Però, quina és aquesta nova visió? Necessitem....

a) Una nova imatge del món

La nova cosmologia ha canviat la imatge que teníem del món. Ara el veiem com un cosmos en moviment total, en expansió contínua, en un procés d'evolució, amb salts qualitius, **autopoiesis**, aparició de problemes emergents...

La nova física ens descobreix que la matèria no és una roca inerta... sinó que matèria i energia són convertibles, que la matèria té interioritat, que en brolla la vida (no de dalt ni de baix, sinó de dintre), que tendeix a fer-se complexa, i a recrear-se...

Una nova comprensió ens fa descobrir l'error en què

hem estat en considerar la natura com a immanència desproveïda de transcendència, de sacralitat, de divinitat... Aquestes dimensions no poden estar expatriades a la “transcendència metafísica” que hem imaginat... L'única transcendència que avui podem acceptar és profundament immanent.

Déu no pot estar fora de la realitat còsmica. El cosmos ve a ser com el cos de l'Esperit.

No hi ha sobrenaturalitat i sacralitat si no és en la interioritat de la realitat: és la mateixa realitat la que és sagrada, la que és divina, la “Santa Matèria” (Teilhard de Chardin).

Salvant les distàncies i evitant els romanticismes, avui hem de descaminar el procés de desacralització i desencantament al qual hem sotmès la natura per la via de la racionalització i el científisme, en degradar-la de la sacralitat i divinitat amb què la nostra mateixa espècie la ha venerat durant molts mil·lennis (Paleolític).

b) Una nova imatge de nosaltres mateixos

No venim “de dalt ni de fora”, sinó “de dintre i de baix”... La nostra edat és de 13.730 milions d'anys. Vam néixer tots amb el **big bang**. Totes les eres, cadascuna de les fites de l'evolució del cosmos són la nostra “història sagrada”...

Som “pols d'estels” –literalment, sense metàfora–, format en l'explosió de les supernoves.

Som Terra, Terra-Mater-ia, autoorganitzada, que ha cobrat vida, i ha arribat a sentir, a pensar...

Som una espècie més, tot i que molt peculiar, que no té dret a menysprear els altres éssers vius, sentints, i “intel·ligents” a la seva manera, sinó que ha de fomentar amb la seva intel·ligència l'harmonia i el bon viure entre tots els vivents d'aquest planeta.

No som doncs una realitat diferent, essencialment “espiritual”, superior, aliena a aquesta Terra. Som plenament tel·lúrics, profundament naturals, la darrera flor i la més recent de l'evolució en aquest racó del cosmos, evolució que ara, en nosaltres, dóna un salt i es converteix en cultural i de qualitat profunda... Estem interreligats amb tot, en una xarxa absolutament interdependent. En destruir la natura destruïm la nostra llar, la nostra base nutricional, ens destruïm nosaltres mateixos.

c) Una nova visió de la divinitat...

El déu-*theos* patriarcal, espiritual, immaterial, acòsmic, totpoderós, senyor... no només ja no és creïble per a moltes persones, sinó que a més descobrim que és una imatge que ens ha fet i ens continua fent mal,

perquè ha justificat el menyspreu i la depredació de la natura.

“Un error sobre el cosmos redunda en un error sobre Déu” (Tomàs d'Aquino): els immensos errors i el gran desconeixement que hem tingut sobre el cosmos, la matèria i la vida, han derivat en grans errors sobre la divinitat. Avui podem intuir d'una manera molt més encertada el rostre diví del cosmos, la seva ànima divina, un nou rostre de Déu.

Per a un nombre creixent de persones, el teisme (un *theos* “allà dalt, allà fora”) no només resulta increïble, sinó que se l'assenyala cada vegada més com el causant de la desacralització del món (en expatriar la divinitat a una transcendència metafísica), de la divinització de l'ésser humà, de la seva des-naturalització.

El teisme (i igualment l'ateisme) han de donar pas a una certa actitud post-teista. La divinitat de la realitat, o la Realitat Darrera, no tenen perquè ser necessàriament concebudes segons el model d'un teisme antropomòrfic; potser es puguin contemplar per un temps segons el model de la vida, biomòrfic: allò que veiem en el misteri evolutiu de la vida ens revela d'alguna manera algun tret real de la Divinitat.

El panenteisme (literalment “Déu en tot, tot en Déu”) és tingut avui com el model més acceptable per aquesta era ecozoica (Berry) o antropocè. Una divinitat que no estigui fora, que no és un algú com nosaltres, ni un Senyor... sinó la Realitat darrera que anima el cos del cosmos, la Realitat mateixa mirada a partir del misteri de sacralitat que ho embolcalla tot des de dins...

Conclusió

La nostra supervivència i la de moltes espècies està en perill, cada dia més. I ha estat una determinada visió religiosa la que ens ha conduït fins aquesta situació, la mateixa visió religiosa que ha fet possible el capitalisme. És indispensable substituir aquesta vella visió religiosa nociva, per una altra que reconduïxi el nostre actual caminar cap al desastre, i ens torni a la llar còsmico-materna de la qual no ens havíem d'haver separat. Són les religions les que tenen la major responsabilitat sobre aquest passat, i som les persones religioses les que hem d'assumir amb entusiasme la tasca urgent de canviar aquesta visió.